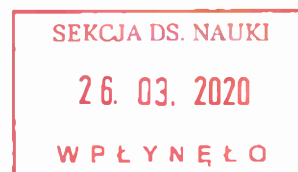

dr hab. Marcin Górniewicz, prof. WAT

Warszawa, marzec 2020 r.

Wojskowa Akademia Techniczna

W Warszawie

OCENA

dorobku naukowego, osiągnięć dydaktycznych i organizacyjnych oraz rozprawy habilitacyjnej pt. *Istota bezpieczeństwa cybernetycznego w polityce państw grupy wyszehradzkiej w latach 2013-2017*, Wyd. Difin, Warszawa 2019.

Pana dr Marek Leszek Górka

1. Kilka informacji ogólnych o Habilitancie

Habilitant w 1997 roku podjął licencjackie studia w trybie stacjonarnym na kierunku polonistyka w specjalności nauczycielskiej na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Szczecińskiego. Kolejnym krokiem habilitanta było podjęcie pięcioletnich studiów magisterskich na kierunku politologia tym razem na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. W okresie tym habilitant o czym należy wspomnieć ukończył także dwuletnie Europejskie Studia im. Jana Moneta na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Uzyskane w tym czasie doświadczenie zainspirowało habilitanta do rozpoczęcia w 2007 roku studiów doktoranckich na Wydziale Nauk Politycznych Akademii Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztora w Pułtusku. Ostatecznie 10 października 2011 roku habilitant uzyskał stopień doktora nauk politycznych po pomyślnej, publicznej obronie rozprawy doktorskiej: „Wybory parlamentarne w Polsce w 2007 roku. Uwarunkowania, przebieg i konsekwencje polityczne”.

Na rok przed obroną tj. 1 października 2010 roku habilitant został zatrudniony na stanowisku asystenta w Instytucie Polityki Społecznej i Stosunków

Międzynarodowych Politechniki Koszalińskiej. Po upływie pięciu lat tj. 1 października 2015 roku objął stanowisko adiunkta. Politechnika Koszalińska po dzień dzisiejszy jest podstawowym miejscem pracy habilitanta, przy czym również w październiku 2015 roku w wyniku zmian administracyjno-organizacyjnych kontynuował zatrudnienie w ramach Wydziału Humanistycznego.

Poza dziełem wiodącym w postaci omówionej niżej monografii, habilitant jest autorem czterech innych monografii, ma udział w szesnastu pracach zbiorowych, a wyniki badań miał okazję upublicznić podczas wystąpień na licznych konferencjach krajowych i międzynarodowych. Liczba cytowań stosownie do wyników wygenerowanych przez Publish or Perish wyniosła w dniu poddania się procedurze habilitacyjnej 17, a Indeks Hirsha za ostatnie pięć lat wyniósł 2 (na dzień 15.04.2019). Ponadto artykuły habilitanta ukazały się w dziewięciu publikacjach z listy European Reference Index for the Humanities (ERIH), a także w bazie Journal Citation Reports (JCR).

Zgodnie z powyższym habilitant od początku kariery zawodowej wykazywał się zainteresowaniem w zgłębianiu wiedzy akademickiej oraz nabywaniem doświadczeń poprzez tworzenie własnych opracowań naukowych, zarówno w formie artykułów, rozdziałów jak i jednoautorskich monografii. Na korzyść habilitanta przemawia również fakt rozpoczęcia przygody z karierą akademicką od polonistyki, co pozwoliło zainteresowanemu określić swój rzeczywisty kierunek dociekań badawczo-naukowych i ostatecznie wybrać nauki polityczne. Ścieżka akademicka habilitanta wydaje się być stosunkowo klarowna i prosta, zmierzając od okresu studiów poprzez etapy poszczególnych stopni naukowych, aż na dążeniu do uzyskania samodzielności naukowej skończywszy. Intrygujące natomiast są wieloaspektowe i różnorodne zainteresowania badawcze habilitanta nierzadko ocierające się o przyjęcie inter- oraz polidyscyplinarnej perspektywy, co w dzisiejszej złożonej rzeczywistości można odczytać na korzyść zainteresowanego. Wątek ten został omówiony szerzej przy okazji oceny dorobku naukowego habilitanta.

2. Ocena dorobku naukowego Pana dr Marka Leszka Górki

Habilitant w trakcie pracy naukowej zgromadził budzący uwagę dorobek, w skład którego wchodzi zarówno monografie, jak i artykuły naukowe, w tym jeden umieszczony w bazie Journal Citation Reports (JCR) oraz dziewięć w bazie European Reference Index for the Humanities (ERIH). Tekst jaki autor opublikował z sukcesem w JCR został zadedykowany dylematom moralnym i prawnym nowej, polskiej polityki bezpieczeństwa (data publikacji to 2019 rok). Dziewięć tekstów jakie można znaleźć w ERIH były poświęcone różnorodnej tematyce jak np.:

- idei „Trójmorza” jako wyzwaniu politycznemu przed jakim stanęły kraje Europy Środkowej i Wschodniej;
- strategii bezpieczeństwa energetycznego państw należących do Grupy Wyszehradzkiej;
- problematyce edukacji dzieci i młodzieży jako formie prewencyjnego przeciwdziałania mowie nienawiści w Internecie;
- roli i zadaniom kontrwywiadu wobec wybranych aspektów polityki bezpieczeństwa III RP;
- cyber-narzędziom wykorzystywanym w wyborach prezydenckich w USA na przykładzie kampanii wyborczej z 2016 roku;
- kulturze bezpieczeństwa wobec znaczenia informacji jako elementu społeczno-kulturowego;
- wybranym aspektem polityki bezpieczeństwa cybernetycznego Unii Europejskiej na przykładzie działalności Europolu;
- problematyce ustaleń terminologicznych pojęcia „cyberterroryzmu” oraz znaczenia definiowania tego terminu dla polityki bezpieczeństwa;
- prostytucji i cyberprostytucji jako formom zagrożeń dla młodzieży.

Przegląd wymienionych wyżej dziesięciu artykułów opublikowanych w okresie 2017-2019 wskazuje na różnorodne zainteresowania habilitanta, przy czym zdecydowanie przeważa ujmowana z różnych stron problematyka bezpieczeństwa cybernetycznego. Ponadto autor wydał również trzy inne artykuły poświęcone kolejno:

- problematyce konfliktów cybernetycznych jako zagrożeniu dla nowoczesnego państwa;
- zjawisku populizmu jako elementowi polityki bezpieczeństwa w odniesieniu do polskiego prawa antyterrorystycznego;
- oddziaływaniu ataków terrorystycznych na nastroje społeczne Polaków.

Autor wydał również liczne teksty w polskich czasopismach oraz pracach zbiorowych, które pogrupował w trzy grupy: polityka bezpieczeństwa; rywalizacja polityczna oraz polityka i sztuka. W grupie pierwszej autor wymienił dwadzieścia sześć pozycji, z czego trzy zostały poświęcone tematyce terroryzmu i antyterroryzmu; dziesięć problematyce bezpieczeństwa cybernetycznego oraz trzy dodatkowe z konotacją między cyber-bezpieczeństwem, a naukami politycznymi; natomiast cztery autor zadedykował problematyce służb specjalnych. Temat pięciu ostatnich tekstów dotyczył szeroko rozumianego obszaru bezpieczeństwa. W ramach drugiej grupy (rywalizacji politycznej) autor wyróżnił dwadzieścia tekstów, z których dziewiętnaście dotyczyło zagadnień właściwych naukom politycznym, a tylko jeden konotacją między wymienionymi naukami, a naukami o bezpieczeństwie. Do ostatniej grupy autor zaliczył cztery teksty, które również można przypisać do nauk politycznych.

Do kategorii opracowań zbiorowych, katalogów zbiorów, dokumentacji prac badawczych i ekspertyz autor zaliczył szesnaście pozycji, z czego problematyce bezpieczeństwa zadedykował trzy pozycje, sześć tematycznie dotyczyło zagadnień z pogranicza nauk politycznych i nauk o bezpieczeństwie, dwa traktowały o problematyce cyberbezpieczeństwa i dwa dotyczyło zagadnień bliskich służbom specjalnym.

Warto dodać, że wykazana przez habilitanta różnorodność interdyscyplinarna została doceniona w postaci Indeksu Hirscha według bazy Web of Science na poziomie 2 pkt. Autor wymienionych wyżej pozycji wykazał się daleko idącą odwagą, która powinna charakteryzować badaczy, gdyż wielokrotnie przekraczając granice właściwej sobie dyscypliny wkraczał w dyscypliny dysponujące własną metodologią badań. Autor w podjętym wysiłku badawczym zazwyczaj korzystał z kwerendy materiałów źródłowych jako techniki empirycznej, natomiast z technik teoretycznych korzystał z analizy, syntezy i porównania. Warto dodać, iż na gruncie nauk politycznych część autorów wskazuje na techniki, które mimo ich empirycznego, bądź teoretycznego charakteru zaliczane są do tzw. metod I rzędu czyli służących zbieraniu i wstępnemu przetworzeniu informacji pod zastosowanie tzw. metod II rzędu. Z oczywistych względów w stosunkowo krótkich tekstach jakimi są artykuły autorzy zazwyczaj ograniczają się do wspomnianych metod I rzędu, rzadko sięgając po metody II rzędu.

W przypadku monografii natomiast istnieje oczekiwanie, że autorzy zastosują kompleksową metodologię obejmującą również m.in. metodę porównawczą, decyzyjną lub behawioralną. Wówczas autor winien ustalić odpowiednie do przeprowadzonego badania wskaźniki, zmienne oraz wybrać właściwe techniki, a ostatecznie również narzędzia badawcze.

Zaprezentowany dorobek habilitanta jest bez wątpienia imponujący zarówno w wymiarze ilościowym, jak i jakościowym. Potwierdzają to zarówno cztery autorskie monografie, jak i zgłoszona rozprawa habilitacyjna w formie piątej monografii:

- M. Górka, *Istota bezpieczeństwa cybernetycznego w polityce państw Grupy Wyszehradzkiej w latach 2013-2017*, wyd. Difin, Warszawa 2019, ss. 336.

Dysponując wiedzą z zakresu dotychczasowego dorobku habilitanta w postaci wymienionych wyżej artykułów i rozdziałów w pracach zbiorowych było możliwym rzetelne ocenienie wskazanego osiągnięcia, co zostało zaprezentowane w pkt. 5 niniejszej recenzji.

3. Ocena działalności dydaktycznej

Habilitant prowadził m.in. wykłady poświęcone polityce cyberbezpieczeństwa dla studentów Instytutu Socjologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II oraz dla członków Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, nie licząc zajęć prowadzonych w swojej macierzystej uczelni stanowiącej zarazem podstawowe miejsce pracy akademickiej zainteresowanego. Ponadto autor wielokrotnie był zapraszany do dzielenia się wiedzą i doświadczeniem z szerokim spektrum odbiorców poprzez udzielanie wywiadów (Gazecie Prawnej, Gazecie Wyborczej, Forsal-owi) oraz popęlnienie publikacji typowo dziennikarskich mających na celu popularyzację zgłębianych obszarów badawczych, zwłaszcza dotyczących zagadnień oscylujących wokół terroryzmu, patriotyzmu, polityki narodowej i europejskiej, czy służb specjalnych. Wszystkie te zagadnienia autor poruszał również w publikacjach stricte naukowych, a zatem w aktywności dziennikarskiej habilitanta można upatrywać popularyzatorskiej formy dydaktycznej pełnionej względem społeczeństwa.

Ponadto zainteresowany był promotorem 89 prac magisterskich (Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej) oraz opiekunem Politologicznego Koła Naukowego, czego wymiernym efektem była m.in. organizacja licznych konferencji. Aktywność habilitanta dotyczyła również doktorantów, co znalazło swoje odzwierciedlenie w pełnieniu funkcji promotora pomocniczego przy rozprawie doktorskiej Krzysztofa Kaczmarka, którego przewód został otwarty decyzją Rady Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Szczecińskiego 22 września 2017 roku pod kierunkiem głównego promotora w osobie dr hab. Ryszarda Tomczyka, prof. US. 22 maja 2018 roku miała miejsce publiczna obrona doktoranta, w której bronił dysertacji: „Proces europeizacji Finlandii ze szczególnym uwzględnieniem Laponii. Doświadczenia społeczno-gospodarcze.

4. Charakterystyka osiągnięć organizacyjnych

Habilitant miał okazję współpracować przy międzynarodowym projekcie „Grupa Wyszehradzka i Współpraca Środkowoeuropejska” nr 61450025 finansowanym przez Międzynarodowy Fundusz Wyszehradzki. Projekt zrealizowano w okresie 2015-2018 i był poświęcony analizie strategii bezpieczeństwa cybernetycznego państw należących do V4.

W działalności naukowo-publicystycznej habilitant otrzymał wiele nagród m.in.:

- za artykuł w czasopiśmie e-Politikon przyznaną przez Ośrodek Analiz Politologicznych Uniwersytetu Warszawskiego (praca: „The Meme as an Example of Carnivalized Internet Communication, e-Politikon, 2014, nr 9m s. 215-242.

- nagrodę indywidualną III stopnia przyznaną przez Rektora Politechniki Koszalińskiej za dorobek naukowy dwukrotnie w 2013 i 2017.

- nagrodę indywidualną II stopnia przyznaną przez Rektora Politechniki Koszalińskiej za dorobek naukowy dwukrotnie w 2015 i 2018.

- nagrodę indywidualną I stopnia przyznaną przez Rektora Politechniki Koszalińskiej za dorobek naukowy w 2015.

- nagrodę zespołową III stopnia przyznaną przez Rektora Politechniki Koszalińskiej za osiągnięcia organizacyjne czterokrotnie w 2013, 2014 i 2015 i 2016.

Na marginesie warto dodać, że trud wkładany przez habilitanta na aktywność pozauczelnianą przynoszącą jednakże korzyści wizerunkowe uczelni znalazł swoje odzwierciedlenie w wyróżnieniu habilitanta 13 października 2014 roku przez Radę Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa Srebrnym Medalem Opiekuna Miejsc Pamięci Narodowej, a 17 września 2014 roku Odznaką Honorową Polskiego Związku Sybiraków.

Reasumując habilitant był wielokrotnie doceniony na forum macierzystej uczelni jak i zewnętrznych organizacji zarówno za dorobek dydaktyczny, jak i pracę

organizacyjną na rzecz kompleksowo rozumianej społeczności akademickiej, co również przemawia za dojrzałością merytoryczną kandydata.

5. Ocena rozprawy habilitacyjnej

Pozycja zgłoszona przez pana dr Marka Górkę jako rozprawa habilitacyjna pt. *Istota bezpieczeństwa cybernetycznego w polityce państw grupy wyszehradzkiej w latach 2013-2017*. (Wyd. Difin, Warszawa 2019) stanowi kompendium aktualnej wiedzy poświęconej polityce i profilaktyce w zakresie bezpieczeństwa cybernetycznego państw należących do V4. Autor zaznaczył, że rozprawa ma charakter interdyscyplinarny, co wynika z przedmiotu badań, gdyż „cyberpolityka sama w sobie jest przestrzenią krzyżujących się i różnorodnych procesów”. Autor jako cel badań wskazał analizę różnorodnych aspektów polityki cyberbezpieczeństwa członków grupy Wyszehradzkiej z uwzględnieniem ich funkcjonowania w ramach UE i NATO, co pozwoliło habilitantowi na wskazanie czterech „dodatkowych” celów badawczych. Warto w tym miejscu dodać, że w metodologii badań naukowych cele te nazywa się szczegółowymi, gdyż ich realizacja pozwala na zrealizowanie wskazanego wyżej celu głównego. W tym miejscu autor wskazał wspomniane cztery cele, ale ujęte w formie pytań otwartych, co nasuwa skojarzenie z problemami badawczymi (lub pytaniami problemowymi), a nie celami formułowanymi podobnie jak cel główny w formie zdania twierdzącego czyli zadania przyjętego do wykonania. Takie podejście obowiązuje w obszarze nauk społecznych i jest praktykowane zarówno w naukach politycznych oraz naukach o bezpieczeństwie, do których dorobku autor wielokrotnie się odwołuje. Następnie autor wskazuje, że „zrealizowanie powyższych celów ułatwi również udzielenie odpowiedzi na pytanie o to jaki jest model polityki cyberbezpieczeństwa prowadzonej przez państwa Grupy Wyszehradzkiej? Czy ma on charakter militarny, czy też cywilny i która z organizacji UE czy NATO jest bliższa postawie państw V4 w zakresie cyberbezpieczeństwa?”. Pomijając strukturę logiczną zdań ponownie pojawia się dysonans między tym, co stanowi problem główny,

problemy szczegółowe, a co cele szczegółowe. Autor w kolejnych zdaniach komplikuje obraz jeszcze bardziej pisząc „W pracy podjęto więc próbę odpowiedzi na pytanie, czy indywidualny sposób prowadzenia działań w zakresie cyberbezpieczeństwa przez państwa V4 może być determinowany przynależnością do UE bądź NATO? Jeśli uzyskana odpowiedź jest twierdząca, to czy jest to model polityki o charakterze cywilnej (bliskiej UE), czy też militarnej (odpowiadającej perspektywie NATO)? I dalej można zapytać czy ten podział wśród państw V4 jest tożsamy z identyfikacją podziału na postawę atlantyzmu bądź kontynentalizmu?”. W dalszej części autor wskazuje kolejne pytania w odniesieniu do warunków odgrywających kluczową rolę w rozwoju krajowych zdolności bezpieczeństwa cybernetycznego: „(...) które państwa mogą odnieść sukces w polityce cyberbezpieczeństwa i dlaczego? Czy zależy to od wzmożonej współpracy sektora militarnego, środowisk akademickich i przemysłu, czy też od zasobów finansowych państwa?”.

Dążąc do próby usystematyzowania tak wielu postawionych pytań (włącznie z pytaniami którym autor nadał nazwę „celi”) można wyróżnić pytania dotyczące wskazanych niżej zakresów tematycznych:

- Jaki jest model polityki cyberbezpieczeństwa prowadzonej przez V4?
- Czy jest możliwość zakwalifikowania poszczególnych krajów, ze względu na prowadzony model zapewniania cyberbezpieczeństwa, do NATO lub UE?
- Które państwa V4 charakteryzują się skuteczną polityką cyberbezpieczeństwa?

Konkludując możemy wyodrębnić poza „celami” trzy dodatkowe pytania problemowe. Następnie autor formułuje pięć hipotez, których treść niestety nie w pełni odpowiada formułowanym wcześniej pytaniom problemowym. Na pewien trop odnośnie problemu głównego naprowadza treść dziewiątego akapitu we wstępie, gdzie w konotacji z poprzednimi paragrafami autor wskazuje, że „Przedstawienie polityki cyberbezpieczeństwa w sposób kompleksowy i interdyscyplinarny stanowi więc duże wyzwanie badawcze.” W kontekście również kolejnych paragrafów wydaje się, że po przekształceniu tego zdania twierdzącego w pytanie mogłoby objawić się w formie

głównego pytania problemowego grupującego w sobie wyszczególnione później pytania, które przyjęłyby wówczas formę szczegółowych pytań problemowych. W treści wstępu autor zadeklarował, że do pozyskania danych empirycznych wykorzystał metodę krytycznej analizy źródeł oraz wywiadu eksperckiego, a następnie do przetworzenia zebranych danych posłużył się metodą porównawczą (komparatystyczną), analizą systemową oraz analizą instytucjonalno-prawną. Następnie habilitant wskazał, że w analizie strategii bezpieczeństwa cybernetycznego poszczególnych państw V4, analizowania treści oraz dokonywaniem typologizacji stanowisk poszczególnych państw posłużył się „metodą jakościową”, przy czym autor nie wskazał już ze szkodą dla czytelników jaką formą metody jakościowej się posłużył zważywszy, że o metodach wywiadu eksperckiego i krytycznego przeglądu źródeł, które zaliczają się do panteonu metod jakościowych zdążył już wcześniej wspomnieć. Podobnie ma się rzecz ze wspomnieniem metody historycznej bez wskazania konkretnej formy jaka autor się posłużył w badaniu początków współpracy wyszehradzkiej oraz „specyficznych uwarunkowań Europy Środkowo-Wschodniej, mających ważny wpływ na współpracę państw tego regionu z Unią Europejską oraz na kształt rozwoju gospodarki cyfrowej”.

Struktura monografii składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów i zakończenia. Pierwszy rozdział autor zadedykował bezpieczeństwu cybernetycznemu w przestrzeni politycznej UE i NATO, drugi uwarunkowaniom cybernetycznym i poza cybernetycznym państw Grupy Wyszehradzkiej, trzeci cyberzagrożeniom jako czynnikom kształtującym politykę państw V4, czwarty technologiom informacyjno-komunikacyjnym w polityce cyberbezpieczeństwa państw V4, a piąty perspektywie polityki cyberbezpieczeństwa państw grupy Wyszehradzkiej.

Treść i numeracja rozdziałów uśredniając w większości odpowiada treści postawionych hipotez, natomiast nie jest łatwo odnaleźć proste analogie między treścią celi lub pytań problemowych, a poszczególnymi rozdziałami. Autor w treści monografii uzyskuje odpowiedzi na postawione we wstępie pytania, niemniej odbywa się to zupełnie nieliniowo, a bywa że odpowiedzi cząstkowe można odnaleźć w treści więcej, niż jednego rozdziału. Zarazem należy wspomnieć, że autor wykonał bez

wątpienia tytaniczną pracę bazującą głównie na krytycznym przeglądzie źródeł w pewnym zakresie posiłkując się wywiadami eksperckimi, tym samym kompletując wartościową wiedzę merytoryczną i tworząc monografię stanowiącą rzetelne źródło wiedzy przydatne w dalszych badaniach naukowych. Bolączki związane z precyzyjnym i klarownym wyłożeniem przyjętej metodyki przeprowadzonych badań nie wpływają w tym przypadku negatywnie na wartość poznawczą recenzowanej pozycji. Pomimo wspomnianych niuansów z czystym sumieniem poleciłbym tę pozycję wszystkim osobom zainteresowanym naukowo bądź prywatnie tematem bezpieczeństwa cybernetycznego w polityce państw Grupy Wyszehradzkiej

6. Wnioski

Zaprezentowana w procedurze habilitacyjnej działalność naukowa, dydaktyczna oraz organizacyjna Pana dr Marka Leszka Górki pozwala przyjąć, iż w zauważalny sposób przyczynia się do rozwoju nauk politycznych, między innymi poprzez umiejętne poruszanie się w autorskich publikacjach na pograniczu innych dyscyplin, czerpaniu z tychże wartościowych perspektyw i danych, aby finalnie wzbogacić właściwą sobie dyscyplinę naukową. Zauważalny również jest pewien dysonans metodologiczny, co jednakże często przejawia się w wielu publikacjach z dyscypliny nauk politycznych, a zatem nie można w moim odczuciu uwzględnić tychże mankamentów jako czynnika rozstrzygającego, zwłaszcza wobec tak obszernego i niezwykle pracołonnego dorobku, co więcej docenionego przez różnorodne wydawnictwa krajowe i zagraniczne. Należy bowiem pamiętać, iż teksty publikowane w liczących się periodykach krajowych i zagranicznych podlegają nieraz restrykcyjnym procedurom redakcyjnym, metodologicznym i merytorycznym. Z tego powodu nie można odmówić habilitantowi dojrzałości naukowej, skoro z sukcesem publikował swoje prace w uznanych w naukach politycznych czasopismach akademickich (z listy European Reference Index for the Humanities (ERIH), a także w bazie Journal Citation Reports (JCR). Dzieło wiodące natomiast w zakresie zaprezentowanej warstwy merytorycznej również stanowi znaczny wkład w obszar akademickich dociekań nad istotą bezpieczeństwa cybernetycznego ze szczególnym

uwzględnieniem polityki cyberbezpieczeństwa państw Grupy Wyszehradzkiej, co w przyszłości może stać się nie tylko przyczynkiem, ale również solidną podstawą wielu kolejnych badań.

Konkludując pozwolę sobie przyjąć, iż Habilitant spełnia warunki wymagane od kandydata do stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk społecznych, przewidziane w Ustawie z dn. 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. Wnioskuje zatem o dopuszczenie dr Marka Leszka Górkę do kolokwium habilitacyjnego.

Mark Leszek Górka